

Лоборчук Наталія Вікторівна,
студентка напряму підготовки 6.030601 «Менеджмент»
економічного факультету Подільського державного
аграрно-технічного університету, м. Кам'янець-Подільський
Науковий керівник: старший викладач Заборовський В.П.

РОЛЬ ТОВАРНОЇ БІРЖИ В ЕФЕКТИВНОМУ ФУНКЦІОНУВАННІ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

У сучасних умовах функціонування агропромислового комплексу країни, важливим напрямком державної політики є розвиток організованого аграрного ринку та формування його інфраструктури. При цьому забезпечення виробництва матеріально-технічними ресурсами і сировиною, реалізація сільськогосподарської продукції та продовольства має ґрунтуватися на принципах прозорості та конкуренції. Для забезпечення таких напрямків розвитку аграрного сектору економіки важлива роль відведена товарній біржі, як організатору ринкових взаємовідносин між учасниками аграрного ринку, що має позитивно вплинути на підвищення ефективності виробництва та збуту сільськогосподарської продукції.

Розвиток біржової справи в Україні досліджували такі вітчизняні науковці, як О. М. Шпичак, В. П. Ситник, В. П. Горьовий, М. В. Протасов, Г. О. Шевченко, П. І. Гайдучський, Б. Губський та ін.

Одним з основних елементів інфраструктури аграрного ринку є товарні біржі, які світовою практикою оцінюються як найбільш досконала форма організації торгівлі. Товарні біржі функціонують в Україні на підставі Закону України від 10 грудня 1991 року „Про товарну біржу”, згідно якого біржа є організацією, що об'єднує юридичних і фізичних осіб, які здійснюють виробничу і комерційну діяльність, і має за мету надання послуг в укладенні біржових угод, виявлення товарних цін, попиту і пропозицій на товари, вивчення, упорядкування і полегшення товарообігу і пов'язаних з ним торговельних операцій [1, с. 2]. Головною метою її функціонування є створення цивілізованої сфери економічних відносин між виробниками і споживачами товарів на внутрішньому та зовнішньому ринках. Тому біржа як організація не виступає в угодах купівлі-продажу стороною, тобто не здійснює торговельно-посередницьку діяльність, а забезпечує сприятливі умови для здійснення комерційної діяльності.

Виділяють наступні завдання товарної біржі:

- 1) організація постійно діючого товарного оптового ринку;
- 2) надання членам та відвідувачам організаційно-посередницьких, інформаційних та інших комерційних послуг при здійсненні угод;
- 3) здійснення котирування цін на продукцію, яка реалізується на біржі;
- 4) організація товарообмінних операцій, зустрічної торгівлі, експортно-імпорتنих операцій, проведення аукціонів і ярмарок з товарного профілю;
- 5) страхування біржових угод;
- 6) збір, обробка, аналіз, розповсюдження інформації про кон'юнктуру біржового ринку.

Переваги функціонування товарних бірж, зокрема в аграрній сфері України, визначає їхня здатність до формування умов для мінімізації комерційного й фінансового ризику. Останнім часом цінові ризики українських підприємств АПК значно виросли і стає надзвичайно актуальним питання про ефективне управління ними, особливо в умовах стрімкого зростання економічної ролі ринкових відносин, питання забезпечення фінансової стабільності суб'єкта господарської діяльності є дуже важливими [2, с. 53].

Основними проблемами, які стають перед виробниками с/г продукції є:

- відсутність інформації про ринки;
- низькі реалізаційні ціни та низький споживчий попит;
- відсутність впевненості у точному виконанні угод, що перешкоджає налагодженню довгострокових стосунків із покупцями клієнтами;
- обмежений доступ до конкурентних пропозицій щодо постачання продукції та нерозвинена інфраструктура, яка може забезпечити збереження належної якості продукції, зокрема відповідне транспортування, складування, обробку, пакування та інші послуги.

Зазначені проблеми, які виникають перед аграріями України, вирішує їхня участь у біржовій діяльності, адже, біржа виступає гарантом виконання укладених на ній угод, підвищує надійність їхнього виконання. Крім того, біржа виробила свій власний механізм страхування цінового ризику, що в умовах нестабільності економічної й біржової кон'юнктури дозволяє до мінімуму знизити комерційний і фінансовий ризик продавців і покупців, пов'язаний зі зміною цін на товари, що є чинником високої ефективності збутової діяльності сільськогосподарських підприємств у сучасних умовах.

Також, товарну біржу об'єктивно називають «інститутом цін», що замінили величезну, громіздку, неоперативну й неефективну систему колишнього Державного комітету цін. Біржовий механізм ціноутворення зовсім протилежний так званому «плановому». Він дозволяє повністю врахувати поточне співвідношення попиту та пропозиції, умови поставки й оплати товарів і ряд інших факторів, що формують ефективність торгівлі. Крім того, механізм ціноутворення на біржі в максимальному ступені враховує економічні інтереси партнерів по угоді.

Висока роль діяльності товарних бірж в Україні, зокрема, в галузі сільського господарства, зумовлена завданнями, які вона здійснює, гарантуючи виконання укладених на ній угод, підвищує надійність їхнього виконання, а біржовий механізм ціноутворення дозволяє повністю врахувати поточне співвідношення попиту та пропозиції, визначаючи оптимальний розмір цін як для покупців, так і для продавців.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про товарну біржу» від 10 грудня 1991р №1956-12./ Верховна рада України. – 1992.- 139 с.
2. Васильев Г.А., Каменева Н.Г. Товарні біржі / Г.А. Васильев, Н.Г. Каменева // К.: «Вища школа» – 2010. – 297с..
3. Українська біржа. – [Електронний ресурс]. - <http://www.ux.ua/a3258>